

چگونگی تأثیر فرم، بر ادراک انسان از فضا

فاطمه حاج محمدلو*

F.Hajmohamadlu@gmail.com - ۱

چکیده

انسان، آن گونه که ما می‌شناسیم و یا مطابق با تعاریفی که خود از خویشتن خویش دارد، نسبت به جهان اطراف، پدیده‌ها و آنچه که در پیرامونش رخ می‌دهد صاحب ادراک و دریافتی است که مختص به خودش بوده و به تناسب اتفاقات و امکانات گوناگون دارای مراتب و درجاتی است. همین مراتب ادراک انسان است که سبب تعریف و خلق مفاهیمی چون فرم و فضا و روابط و چگونگی وابستگی آنها به یکدیگر می‌گردد. در این نوشتار، پس از بررسی مختصری بر مراتب ادراک انسان، به ارائه تعاریف رایج و مورد استفاده از فرم و فضا پرداخته، و با مطالعه چگونگی ادراک انسان از این مفاهیم می‌کوشیم تا نحوه تأثیرگذاری آنها بر یکدیگر و بر دریافت انسان از فضای اطرافش را عنوان کنیم. برای طی این مراحل و دست یافتن به نتیجه مطلوب، ابتدا به معرفی ادراک انسان از دیدگاه صاحب‌نظران به خصوص حکمای مسلمان می‌پردازیم و پس از آن مراتب ادراک انسان را متذکر می‌شویم. سپس، با روشن شدن نحوه ادراک انسان از پدیده‌ها و آنچه که در جهان اطرافش در جریان است، و مراتب ادراک انسان‌های مختلف، فرم و فضا را از دیدگاه‌های گوناگون مورد بررسی قرار می‌دهیم.

واژه‌های کلیدی: ادراک انسان، فرم، فضا، مکان.

مقدمه

«فضا» در واقع مهمترین پدیده قابل تعریف برای انسان است. از آنجا که همه زندگی انسان در فضا می‌گذرد و در هیچ یک از فعالیت‌های انسانی، از جمله هنرها، نمی‌توان از فضا غفلت کرد. این نکته در معماری، که کار آن پدید آوردن فضا است، اهمیتی دو چندان دارد و توجه به معنا و مفهوم «فضا»، که در دوران اخیر به خطا علمی بشر مدام در حال تحول است.^۱

^۱ گنون، سیطره کمیت و علایم آخرالزمان